

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie SZW
t.a.v. de griffier mw H. Post
cie.szw@tweedekamer.nl
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uden, 2 mei 2023

Geachte leden van de commissie SZW,

We staan op een kantelpunt. Samen zetten we stappen vooruit in de kinderopvang. Het is alleen niet genoeg, aanvullende acties zijn hard nodig. Wij maken ons zorgen. Omwille van de **ontwikkeling van kinderen en het vergroten van de kansengelijkheid** en omwille van het **faciliteren van werkende ouders** zijn drie maatregelen echt noodzakelijk.

1. Laat de **arbeidseis** vervallen, zodat álle kinderen naar de kinderopvang kunnen. Begin eventueel met het nu al gedeeltelijk laten vervallen van die eis. Bied ieder kind een basisarrangement van twee dagen (0-4 jaar) en twee dagdelen (4-13 jaar).
2. Kinderopvang moet bereikbaar zijn voor alle ouders. Zorg allereerst voor een **realistisch uurtarief**, zodat kinderopvangorganisaties hoge kwaliteit kunnen bieden en maatschappelijke rendementen kunnen maken die nodig zijn voor innovatie en groei. Zorg er verder voor dat ouders bovenop die maximale uurprijs geen extra bijdrage hoeven te betalen, werk met een **prijsplafond**. Overweeg om kinderopvang **gratis** te maken, laat de ouderbijdrage van 4% los.
3. Realiseer één aanbod voor brede talentontwikkeling aan kinderen van 4-13 jaar. Geef alle kinderen **recht op twee dagdelen bso**, dan is het programma School & Omgeving als separaat programma niet meer nodig. Zorg voor een sterke **verbinding tussen de bso en het primair onderwijs**.

Wij zijn het Platform kindcentra, dat bestaat uit organisaties uit de wereld van sport, cultuur, muziek, onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, ouders, werknemers en werkgevers en meer¹. Het Platform kindcentra vraagt u dringend deze drie aandachtspunten mee te nemen in uw gesprek met Minister Van Gennip op 10 mei. We hopen u hiermee voldoende te hebben ingelicht en zijn zeer bereid dit nader toe te lichten.

Joke Tillemans, voorzitter Platform Kindcentra, namens
Actief Ouderschap, Actiz Jeugd, Algemene Vereniging van Schoolleiders, Bernard van Leer Foundation, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK), CAOP, FNV, IKOOK, Jeugdzorg Nederland, Kennistafel Kindcentra, Méér Muziek in de Klas, NOC*NSF, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, Het Kinderopvangfonds, PO-Raad, Stichting Voor Werkende Ouders, Vereniging Netwerk Kindcentra (VNK), Vereniging Nederlands Gemeenten (VNG), Verus en Women Inc.

TER TOELICHTING

Aandachtspunt 1. Voor alle kinderen

Kinderopvang is niet alleen van groot belang voor werkende ouders maar ook voor (de ontwikkeling van) kinderen. Tal van wetenschappelijke onderzoeken bewijzen ditⁱⁱ. De coalitie plaatst niet voor niets de ambities voor de kinderopvang in de paragraaf over kansengelijkheid. Het kabinet wil af van de kinderopvangtoeslag om een nieuwe affaire te voorkomen, daarom kiest het kabinet ervoor vanaf 2027 de kinderopvangorganisaties rechtstreeks te financieren en de bijdrage van ouders inkomensonafhankelijk te maken. Dit is goed nieuws voor (kinderen van) werkende ouders en de basis voor een voorziening voor álle ouders en álle kinderen. Maar dat kan sneller. Wij pleiten ervoor kinderopvang toegankelijk te maken voor álle kinderen door de arbeidseis (gedeeltelijk) te laten vervallen. Dat maakt de uitvoering ook vele malen eenvoudiger, stelt ook ABDTOPConsult in het advies *Verkenning potentiële uitvoerders kinderopvangstel*.ⁱⁱⁱ Laat het kabinet nu eens echt voor eenvoud gaan. Ook de Raad van State pleitte onlangs voor het zo eenvoudig mogelijk inrichten van wetgeving^{iv}.

Wij roepen uw Kamer op zo snel mogelijk toe te werken naar kinderopvang voor alle kinderen. Volgens het ‘realistisch ingroeipad’ van toenmalig staatssecretaris Wiersma kan dat in 2028.^v De kosten voor het volledig afschaffen van de arbeidseis zijn structureel volgens Minister Van Gennip circa € 0,5 miljard.^{vi} Wij pleiten ervoor de arbeidseis te laten vervallen of dat tenminste gedeeltelijk te doen. Geef bij het gedeeltelijk laten vervallen van de arbeidseis kinderen waarvan de ouders niet werken, recht op een basisarrangement van twee dagen kinderopvang (0-4 jaar)^{vii} en twee dagdelen buitenschoolse opvang (4-13 jaar). Daarbij moet tevens gezorgd worden voor een blijvende toegankelijkheid van kinderopvang voor werkende ouders. Deze ouders krijgen uiteraard recht op kinderopvang, desgewenst, voor de gehele week, om de combinatie arbeid en zorg mogelijk te maken. Het toetsen van de arbeidseis wordt daarmee ook veel eenvoudiger. Dat hoeft namelijk alleen voor die ouders die meer dan twee dagen/dagdelen nodig hebben.^{viii} Inclusie is een belangrijk kenmerk van kwaliteit. Met het basisarrangement zetten we grote stappen naar voorzieningen waar kinderen, ongeacht hun achtergrond, samen spelen, leren en zich ontwikkelen. Voorzieningen die een afspiegeling zijn van de samenstelling van de wijk. Minister Van Gennip gaf in het debat met uw commissie op 16 november 2022 aan het loslaten van de arbeidseis een politieke keuze te vinden en daarover met uw Kamer in gesprek te willen gaan.

Aandachtspunt 2. Toegankelijk

Uw commissie nodigde op 4 oktober 2022 hoogleraar Janneke Plantenga^{ix} uit voor een rondetafelgesprek over het jonge kind. Zij stelde daar dat er sprake is van een majeure stelselwijziging, die kansen en risico's met zich meebrengt. In het artikel *Het maatschappelijk belang van kinderopvang vereist prijsregulering*^x in het economenblad ESB concludeert Plantenga, samen met haar collega's Leseman en Van Huizen: "Het niet-reguleren van de prijs heeft echter als serieus risico een sterke prijsverhoging, en daarmee een verlaging van de toegankelijkheid voor de lage inkomens, dan wel een ongelijke toegang tot een hoge kwaliteit."

Een rekenvoorbeeld, uitgaande van de tarieven in 2023.

Een uur kinderopvang (dagopvang) 'kost' € 9,06^{xi}. Met een overheidsbijdrage van straks 96% en een ouderbijdrage van 4%, gaat een gezin met een gemiddeld inkomen van 50% naar 96% vergoeding. Deze ouders betalen nu voor hun eerste kind € 4,50 per uur. Straks betaalt ieder gezin 4%, dus 36 cent per uur. Voor ouders met de hoogste inkomens is dat verschil nog groter: nu betalen zij 6 euro zelf, straks nog maar 36 cent. Dit stimuleert ouders om (meer) te gaan werken, maar er ontstaat ook een prikkel voor kinderopvangorganisaties om de prijs flink te verhogen (bv € 1,- of € 2,- per uur, die ouders volledig zelf moeten betalen), want ouders met een gemiddeld of hoger inkomen, zijn dan nog steeds veel goedkoper uit dan nu. Voor ouders met een laag inkomen wordt het echter veel duurder en dus ontoegankelijk.

Kinderopvang van hoge kwaliteit is goed voor de ontwikkeling van kinderen en moet daarom toegankelijk zijn voor alle kinderen en ouders. Toegankelijkheid van de kinderopvang is ook noodzakelijk voor de arbeidsmarkt. Het pleidooi van het platform is drieledig.

1. Zorg allereerst voor een realistisch uurtarief. Het huidig fiscaal maximum is te laag: het gros van de kinderopvangaanbieders^{xii} zit daarboven. En ieder dubbeltje bovenop het tarief moet volledig door ouders betaald worden, wat een groot negatief effect heeft op de toegankelijkheid voor lage en de middeninkomens, zeker met het risico op een prijsprikkel die het nieuwe stelsel in zich draagt.
2. Werk met een prijsplafond^{xiii}, zodat ouders bovenop de maximale uurprijs geen bijdrage hoeven te betalen^{xiv}. Alleen kinderopvangaanbieders die op of binnen deze prijs werken komen in aanmerking voor de overheidsbekostiging van 96%.
3. Overweeg om kinderopvang gratis te maken en laat de ouderbijdrage van 4% los, zoals dit als ambitie is geformuleerd in het coalitieakkoord. Het maakt de uitvoering voor de overheid veel eenvoudiger en vermindert de administratieve last voor ouders.

Deze drie punten zijn noodzakelijk als we de kinderopvang voor alle inkomensgroepen toegankelijk willen houden en alle kinderen en hun ouders kinderopvang van hoge kwaliteit willen bieden. En juist dat is zo van belang om de kansengelijkheid van kinderen te vergroten en de arbeidsmarkt draaiend te houden.

Aandachtspunt 3. Realiseer één aanbod voor brede talentontwikkeling aan kinderen van 4-13 jaar

Bij aandachtspunt 2 pleitten we al voor een basisarrangement, ook voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Geef alle kinderen recht op bso. Het regeerakkoord investeert, in het kader van de kansengelijkheid, in de rijke schooldag^{xv}. Het programma School & Omgeving werkt deze plannen uit. Het programma School & Omgeving is als separaat programma niet meer nodig als alle kinderen het basisarrangement krijgen. Daar ligt een grote kans. Met de huidige opzet van het programma wordt segregatie en kansongelijkheid eerder versterkt dan verminderd. Er is een aanbod dat niet voor ieder kind toegankelijk is. En er dreigt een onderscheid te ontstaan tussen groepen met uitsluitend kinderen met kans op een achterstand met hun eigen programma (School & Omgeving) en andere groepen met uitsluitend kinderen van werkende ouders (bso). Met het risico dat het gescheiden groepen zijn met een aanbod op verschillende kwaliteitsniveaus: met een prachtig aanbod in wijken met veel werkende ouders en met een aanbod van een ander niveau in kwetsbare wijken. Bovendien geeft het kinderopvang- en onderwijsorganisaties geheel nieuwe mogelijkheden om intensiever samen te werken als elk kind kan participeren in een programma gericht op brede talentontwikkeling.

Het Platform kindcentra pleit voor integrale en inclusieve voorzieningen in de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, welzijn, sport, cultuur etc. en een intersectorale 'Human Capital Agenda'. Integrale samenwerking is nodig voor de optimale ontwikkeling van alle kinderen en om een oplossing voor de arbeidsmarktproblematiek in de verschillende sectoren te bieden^{xvi}. Dit vraagt om anders samenwerken, anders organiseren en anders opleiden, zo concluderen onderwijs, gemeenten en kinderopvang in de notitie *Naar een sterke pedagogische basis voor kinderen en jongeren*^{xvii}. De overheid moet die integrale samenwerking in wet- en regelgeving gaan faciliteren én de bso verbinden aan het programma School & Omgeving. Als we alle kinderen een aanbod gericht op de brede talentontwikkeling willen bieden en segregatie willen voorkomen, dan is toegankelijkheid van de bso voor álle kinderen noodzakelijk. Dan is het programma School & Omgeving als separaat programma niet meer nodig en kunnen we alle kinderen een aanbod van hoge kwaliteit bieden.

ⁱ Het Platform kindcentra is een netwerk van branches en maatschappelijke organisaties. Zij hebben in 2015 hun krachten gebundeld op onderstaande tekst en dragen sindsdien elk op hun eigen wijze bij aan de realisatie van kindcentra.

De tijd in Nederland is rijp om een stap vooruit te zetten in de samenhang van voorzieningen voor de ontwikkeling van jonge kinderen van nul tot en met twaalf jaar. Daarom heeft een aantal partijen besloten de volgende verklaring te onderschrijven. De partijen streven naar een aanpassing van de huidige wetgeving zodat:

- Alle kinderen recht krijgen op een minimaal aantal uren toegang tot een voorziening voor kinderopvang;
- Het mogelijk wordt kindcentra te vormen waar, vanuit één organisatie, primair onderwijs en kinderopvang kan worden aangeboden. Deze mogelijkheid wordt als optie toegevoegd aan de bestaande voorzieningen van onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzalen.

ⁱⁱ Zie onder meer SER-advies *Gelijk goed van start* uit 2026 en SER-advies *Een kansrijke start voor alle kinderen* uit 2021.

ⁱⁱⁱ ABDTOPConsult, *Verkenning potentiële uitvoerders kinderopvangstelstel – adviesrapport*, september 2022, pagina 40: "kijk kritisch naar kosten van de uitvoering van het beleid in verhouding tot de baten (zoals bij het innen van de eigen bijdrage en bij de arbeidseis zonder de koppeling met gewerkte uren (KGU), met alle uitzonderingsgronden en benodigde gegevensuitwisseling".

^{iv} Pleidooi van de Raad van State, d.d. 20 april 2023, bij de presentatie van het jaarverslag 2022:

<https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/@136903/raad-van-state-presenteert-jaarverslag/>

^v Zie: [Antwoordbrief SZW kinderopvang en gedragseffecten | Brief | Kabinetsformatie \(kabinetsformatie2021.nl\)](#).

^{vi} Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/29/antwoorden-vragen-schriftelijk-overleg-ontwerpbesluit-kinderopvangtoeslag-2023> pagina 6

^{vii} SER 2021, pagina 18: "Ook ziet de raad aanleiding om met betrekking tot het voorstel het aantal uren aan te passen. In *Gelijk goed van Start* heeft de raad gepleit voor 16 uur per week. Uit nationaal en internationaal onderzoek blijkt dat deze 16 uur per week het minimumaantal uren is waar het gaat om een blijvende invloed op een brede ontwikkeling van kinderen. Dit is ook vaak de norm die de ons omringende landen hanteren. Deze 16 uur sluit echter minder goed aan bij de praktijk: 2 dagen (22 uur) is een beter vertrekpunt."

^{viii} En dat betreft een relatief kleine groep, aangezien de gemiddelde afname op dit moment ongeveer op of net boven het niveau ligt van dit basisarrangement.

^{ix} Hoogleraar economie van de Welvaartsstaat, decaan van de faculteit Recht, Economie en Bestuur en Organisatie in Utrecht.

^x Juni 2022. <https://esb.nu/het-maatschappelijk-belang-van-kinderopvang-vereist-prijsregulering/>

^{xi} Dit is het maximale uurtarief voor de dagopvang waarop de overheid de kinderopvangtoeslag baseert.

^{xii} Zie noot vi, pagina 3: "In april 2022 was het percentage van het aantal uren dat is afgenomen tegen een tarief boven de maximum uurprijs: 70% in de kinderdagopvang 79% in de buitenschoolse opvang 36% in de gastouderopvang."

^{xiii} Rekening houdend met regionale verschillen en verschillen in de diverse 'producten' (baby-opvang is duurder dan peuteropvang).

^{xiv} Ook de Scenariostudie *Vormgeving Kindvoorzieningen (SVK)* spreekt in de scenario's 3 en 4 over 'volledige prijsregulering'.

^{xv} Regeerakkoord: "We voorkomen leerachterstanden bij de start door het stimuleren van de deelname van kinderen met een taalachterstand aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE), het versterken van de kwaliteit, en de relatie tussen opvang en onderwijs te versterken. Als onderdeel van een brede aanpak van bestrijding van armoede in kwetsbare wijken door gemeenten investeren we 20 in een rijke schooldag, waarbij scholen zelf bepalen wat zij nodig achten om de kansongelijkheid te verkleinen. Te denken valt aan begeleiding bij huiswerk, sport en cultuur in samenwerking met plaatselijke verenigingen en bibliotheken. We beginnen bij de scholen waar de nood het hoogst is."

^{xvi} Niet meer vanuit de verschillende sectorale kokers, maar met aantrekkelijke combinatiebanen waarbij professionals zowel in de kinderopvang als het onderwijs of de sport, cultuur, jeugd(gezondheids)zorg, of welzijnssector kunnen werken. De overheid moet die integrale samenwerking in wet- en regelgeving en met stimuleringsregelingen faciliteren. Dit om het enorme potentieel aan te spreken van toekomstige studenten en van de huidige zij-instromers en van mensen die nu al werken in de kinderopvang. Uit recent onderzoek in de kinderopvang naar hoe personeel, waarvan de helft minder dan 25 uur per week werkt, structureel meer uren kan werken blijkt dat de helft van de werknemers bij de kinderopvang wel meer uren wil werken. Bij de buitenschoolse opvang (bso) gaat het zelfs om 68 procent. De tekorten in de andere sectoren zijn ook groot. Samenwerking is een deel van de oplossing.

^{xvii} [Notitie-Een-stereke-basis-door-krachtige-samenwerking20221221.pdf \(vng.nl\)](#)